O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI
TOSHKENT DAVLAT SHARQSHUNOSLIK UNIVERSITETI

"TASDIQLAYMAN"
G.Sh.Rixsiyeva
2020 yil "29" 08

"KELISHILDI"
Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi
2020 yil "29" 08

Ro'yxatga olindi: № BD-5120100
2020 yil "29" 08

ASOSIY SHARQ TILI (PASHTU TILI)

FAN DASTURI

Bilim sohasi:	100000	-Gumanitar soha
	200000	-Ijtimoiy soha, iqtisod va huquq
	600000	-Xizmatlar sohasi
Ta'lim sohasi:	120000	-Gumanitar fanlar
	230000	-Iqtisod
	210000	-Sotsiologiya va psixologiya
	220000	-Jurnalistika va axborot
	610000	-Xizmatlar ko'rsatish sohasi
Ta'lim yo'nalishi:	5120100	-Filologiya va tillarni o'qitish (sharq tillari);
	5120100	-Filologiya va tillarni o'qitish (sharq mumtoz tillari);
	5120200	-Tarjima nazariyasi va amaliyoti (sharq tillari);
	5120700	-Matnshunoslik va adabiy manbashunoslik;
	5120300	-Tarix (Sharq mamlakatlari va mintaqalari bo'yicha);
	5120500	-Falsafa (sharq falsafasi va madaniyati);
	5210300	-Siyosatshunoslik;
	5220100	-Jurnalistika: xalqaro jurnalistika (sharq tillari);
	5231000	-Xorijiy mamlakatlar iqtisodiyoti va mamlakatshunoslik (mamlakatlar va mintaqalar bo'yicha);
	5610300	- Turizm (faoliyat yo'nalishlari bo'yicha sharq tillari bilan);
	5611500	-Gid hamrohlik va tarjimonlik faoliyati (sharq tillari)

Toshkent-2020

<table>
<tr><td colspan="2">Fan/modul kodi
UST1210</td><td>O‘quv yili
2020-2021</td><td>Semestr
1-8</td><td colspan="2">ECTS - Kreditlar
8-10-10-10-10-10-10-8</td></tr>
<tr><td colspan="2">Fan/modul turi
Majburiy</td><td colspan="2">Ta’lim tili
O‘zbek/rus</td><td colspan="2">Haftadagi dars soatlari
8-10-10-10-10-10-10-8</td></tr>
<tr><td rowspan="2">1.</td><td colspan="2">Fanning nomi</td><td>Auditoriya mashg‘ulotlari (soat)</td><td>Mustaqil ta’lim (soat)</td><td>Jami yuklama (soat)</td></tr>
<tr><td colspan="2">Asosiy sharq tili (pashtu tili)</td><td>1100</td><td>1180</td><td>2280</td></tr>
</table>

2.

I. Fanning mazmuni

Fanning maqsadi - talabalarga hozirgi pashtu tilining nazariy va amali asoslari haqida atroflicha bilim berish, ularda pashtu tilida erkin va mustaqi mushohada yuritish, egallagan bilim va ko‘nikmalarini amalda qo‘llas malakasini shakllantirish, soha bo‘yicha ilmiy-tadqiqot olib boris ko‘nikmalarini hosil qilishdan iborat. To‘rt yilga mo‘ljallangan kur mobaynida talabalar pashtu tiliga oid asosiy ma’lumotlarni bilib olish bila birga, tilning uslublari, tarjima nazariyasi va amaliyotiga oid ko‘nikmalarg ham ega bo‘lishlari e’tiborga olinadi.

Fanning vazifasi - nutq amaliyoti talabalarning mantiqiy tafakkurini, che tilidagi nutqiy qobiliyatini, xotirlash turlari, fikrlari, umumnutqiy v umumta’limiy yo‘riqlarni, til bo‘yicha mustaqil ishlash malakalarin rivojlantiradi. Pashtu tili darslarida turli nutqiy vaziyatlarga taalluqli bo‘lga autentik kasbiy-yo‘naltirilgan fikrlarning asosiy mazmunini bir marotab eshitishda to‘liq tushunish va zaruriyat tug‘ilganda undan aniq ma’lumotr ajratish; ro‘y berayotgan voqea-hodisalar haqidagi yangiliklar va reportajlarn tushunish, shuningdek, ko‘pgina filmlarni, agar ularning qahramonlari adabi tilda gapirayotgan bo‘lsa, mazmunini tushunish, kasbiy-yo‘naltirilga kommunikativ vaziyatlarga taalluqli erkin va standart dialoglarda ishtiro etish, o‘z ona tili va pashtu tilida o‘qilgan yoki tinglangan ko‘pgina autenti fikrlar (diskurs) asosida tilga oid, nutqiy va mazmuniy tayanchlarda foydalangan holda kasbga yo‘naltirilgan ma’lumotlarni ifodalash uchu monologlarning barcha turlarini tuzish, bu esa ta’limning ushbu bosqichid nutqning fan mazmuni asosidagi fanlararo aloqalardan foydalanishni nazard tutadi.

II. Asosiy nazariy qism (ma’ruza mashg‘ulotlari)

Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-bosqich. Boshlang‘ich bosqich

1-mavzu. “Asosiy sharq tili” (pashtu tili) fanining mazmuni, predmeti va metodi.

Pashtu tilining tarixi va shakllanish bosqichlari. Pashtu tilining nazariy-metodologik manbalari haqida umumiy ma’lumotlar.

2-mavzu. Pashtu tilidagi fonemalar tizimi.

Fonema va harf tushunchasi. Pashtu tilidagi unli tovushlar. Diftonglar. Undoshlar. Cho‘ziq va qisqa unlilar.

3-mavzu. Pashtu tili yozuv tizimi.

Cho‘ziq va qisqa unlilarning yozuvda ifodalanishi. Pashtu tilida “x” va “h” harflarining qo‘llanilishi. “Ayn” harfini yozish va o‘qish qoidalari. Ba’zi birga kelgan harf birikmalarining o‘qilish qoidalari. Pashtu-arab yozuvida ishlatiladigan ba’zi harakatlar.

4-mavzu. Pashtu tilida sodda gaplar.

Ot-kesimli sodda yig‘iq gaplar. So‘roq gaplarning yasalishi. Intonatsiya. “Ast” bog‘lamasi va uning to‘liq shakli. “hast” so‘zining mustaqil ma’nosi. “ast” bog‘lamasining unli bilan tugagan so‘zlarda qo‘llanilishi. Bog‘lamaning qisqa shaklining unli bilan tugagan so‘zlarga qo‘shilishi.

5-mavzu. Izofa.

Izofiy zanjir. Izofaning imlo qoidasi.

6-mavzu. Fe’l.

Sodda fe’llar. Old qo‘shimchali (prefiksli) fe’llar. Murakkab fe’llar.

7-mavzu. Fe’l-kesimli gaplarning tuzilishi.

Hozirgi-kelasi zamon fe’li.

Hozirgi-kelasi zamon fe’li yasalishi, imlo qoidasi. Unli bilan boshlanuvchi fe’llarning hozirgi-kelasi zamonda yozilishi.

8-mavzu. Pashtu tilida ko‘makchilar.

Old ko‘makchilar. Asliy ko‘makchilar. را ko‘makchisi va uning vazifalari. Qo‘shma fe’llar. Prefiksli fe’llar. Izofali old ko‘makchilar.

9-mavzu. Son. Birlik va noaniqlikni ifodalovchi“yoy”. چه so‘roq olmoshi.

Pashtu tilida miqdor sonlarning ifoda etilishi. O‘ndan yigirmagacha bo‘lgan sonlar. Birlik va noaniqlikni ifodalovchi “yoy” qo‘llanilishi. چه so‘roq olmoshi ishlatilishi.

10-mavzu. Otlarning ko‘plik shakli.

ها va آن ko‘plik qo‘shimchalari.

11-mavzu. Buyruq mayli.

Buyruq mayli yasalishi. Ayrim fe’llarga qo‘shilganda به ning imlo qoidasi.

12-mavzu. Qo‘shma fe’llarning birgalikda va ayrim kelish holati.

Distant va kontakt fe’llarning qo‘llanilishi.

13-mavzu. Aniq o‘tgan zamon fe’li.

Aniq o‘tgan zamon fe’lini yasalishi, qo‘llanilishi va imlosi.

14-mavzu. Egalik qo‘shimchalari. خود o‘zlik olmoshi.

15-mavzu. O‘tgan zamon davom fe’li.

O‘tgan zamon davom fe’li yasalishi va qo‘llanilishi.

16-mavzu. Sifat.

Sifat darajalari.

17-mavzu. Hozirgi-kelasi zamon shart-istak mayli (Aorist). Otlarning ko‘plik shakli. Shart-istak maylining modal so‘zlar va modal fe’llardan

2. Alimova X. Pashtu tili (morfologiya). – Toshkent, 2013.

Qo‘shimcha adabiyotlar

1. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O‘zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – T.: “O‘zbekiston”, 2016.
2. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat’iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo‘lishi kerak. T.: “O‘zbekiston”, 2017.
3. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta’minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. T.: “O‘zbekiston”, 2017.
4. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va oliyjanob xalqimiz bilan quramiz. – T.: “O‘zbekiston”, 2017.
5. Shokirov O., Umarova S. Pashtu tili sintaksisi. – T.: TDShI, 2009.
6. Киселева Л.Н. Язык дари Афганистана. – М., 1985.

Axborot manbalari

7. www.mt.tashgiv.uz
8. www.ziyonet.uz
9. www. dawatnet@start.no
10. www.afghanasamai.com
11. www.afghanpaper.com

7. Fan dasturi Oliy va o‘rta maxsus, kasb-hunar ta’limi yo‘nalishlari bo‘yicha O‘quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi Kengashning 202*0* yil “*28*” *08* dagi *4* -sonli bayonnomasi bilan ma’qullangan.

O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta’lim vazirligining 202*0* yil “*28*” *08* dagi *452* - sonli buyrug‘i bilan ma’qullangan fan dasturlarini tayanch oliy ta’lim muassasasi tomonidan tasdiqlashga rozilik berilgan.–

8. **Fan/modul uchun ma’sullar:**

X.Z. Alimova – TDShU “Eron-afg‘on filologiyasi” kafedrasi dotsenti, filologiya fanlari doktori

J.I. Ismatov – TDShU “Eron-afg‘on filologiyasi” kafedrasi o‘qituvchisi

9. **Taqrizchilar:**

N.Z. Yusupova – O‘zbekiston Qurolli Kuchlar Akademiyasi Tillar kafedrasi dotsenti;

F.A.Nizomova – Toshkent islom akademiyasi, Sharq tillari kafedrasi katta o‘qituvchisi, filologiya fanlari nomzodi.

	tuzilishi, boshqa tillardan so‘z o‘zlashtirish qonuniyatlarini; – sodda va qo‘shma gaplar, so‘z birikmalari, leksika va yozma nutq, dialektik leksikaning asosiy xususiyatlarini; – matn tili, yozuv xususiyatlari, imlo va punktuasion xususiyatlari, leksik-grammatik xususiyatlari, so‘z yasalishi va uning tuzilishi, boshqa tillardan so‘z o‘zlashtirish qonuniyatlarini; – ilmiy atamalar tizimi, lingvistika va adabiyotshunoslikka tegishli tushunchalarni ***bilishi va ulardan foydalana olishi;*** Bular bilan bir qatorda bakalavr: – asosiy sharq tilidagi adabiy matnlarni o‘qitish olib borilayotgan tilga tarjima qila olish; – asosiy sharq tilida chet ellik mutaxassislar bilan muayyan sohada va umumiy masalalarda to‘laqonli jonli muloqot olib borish ***ko‘nikmasiga ega bo‘lishi;*** – har turli va murakkab matnlarni o‘qitish olib borilayotgan tildan asosiy sharq tilining hozirgi adabiy shakliga yozma tarjima qila olish; – asosiy sharq tilida muloqot qilish, nutq so‘zlash; – asosiy sharq tilidan o‘qitish olib borilayotgan tilga suhbat, nutq va ma’ruzalarni og‘zaki izchil va sinxron tarjima qila olish; asosiy sharq tili va o‘qitish olib borilayotgan tildagi ma’lumotlarni qo‘llab annotatsiya, referat, ma’lumotlar to‘plash, tuzish ***malakalariga ega bo‘lishi kerak.***
4.	**VI. Ta’lim texnologiyalari va metodlari:** • ma’ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • seminarlar (mantiqiy fiklash, tezkor savol-javoblar); • guruhlarda ishlash; • taqdimotlarni qilish; • individual loyihalar; • jamoa bo‘lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
5.	**VII. Kreditlarni olish uchun talablar:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to‘la o‘zlashtirish, tahlil natijalarini to‘g‘ri aks ettira olish, o‘rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo‘yicha yozma ishni topshirish.
6.	**Asosiy adabiyotlar** 1. Alimova X., Xo‘jaqulov Yu, Kurbanova G. Pashtu tili. – T.: Fan va texnologiya, 2018.

	so‘ng ishlatilishi. **18-mavzu. To‘ldiruvchi ergash gap.** To‘ldiruvchi ergash gap yasalishi, qo‘llanilishi. **19-mavzu. Maqsad ergash gap.** Maqsad ergash gap ishlatilishi. Bog‘lovchilarning qo‘llanilishi. **20-mavzu. O‘tgan zamon natijali fe’li.** O‘tgan zamon natijali fe’li yasalishi, qo‘llanilishi. **21-mavzu. Uzoq o‘tgan zamon fe’li** Uzoq o‘tgan zamon fe’li. yasalishi, qo‘llanilishi. **22-mavzu. Son (davomi).** Tartib sonlar. “hame” jamlovchi olmoshi. **23-mavzu. Nisbiy sifatlarning yasalishi.** Otlarning siniq ko‘pligi. **24-mavzu. Shaxssiz gap.** Shaxssiz gaplarlarning gapda berilishi. **25-mavzu. Vaqtning ifodalanishi.** Yil, oy va hafta kunlari ifodasi. یای مصدری. Harakat nomi. Old ko‘makchilarga egalik qo‘shimchalarining qo‘shilishi. بایستن fe’li ishtirokida yasalgan shaxssiz iboralar. **26-mavzu. Shart ergash gapli qo‘shma gaplar.** ـنده qo‘shimchasi bilan yasalgan hozirgi zamon sifatdoshi. آنه bilan yasalgan nisbiy sifatlar. **27-mavzu. Aniq kelasi zamon fe’li.** Aniq kelasi zamon fe‘lining gaplarda qo‘llanilish xususiyatlari. **28-mavzu. Majhul nisbat.** بایستن “kerak, shart bo‘lmoq” modal fe’lining xususiyatlari. **2-bosqich. O‘rta bosqich 1** **29-mavzu. Aniqlovchi ergash gapli qo‘shma gaplar.** Aniqlovchi ergash gapli qo‘shma gaplarda یای اشاره niṇg ishlatilishi. **30-mavzu. Sifatning orttirma darajasi.** Aniqlovchi ergash gapning bosh gapdan keyin joylashishi. **31-mavzu. Gap tarkibida ega va kesimning moslashuvi.** O‘tgan zamon shart-istak mayli. نشستن، خوابیدن، ایستادن fe’llarining xususiyatlari. **32-mavzu. Arabiy o‘zlashmalar.** 1-bob. Arabiy so‘zlardan ravish yasalishi. Miqdor sonlarning aniqlovchi vazifasini bajarishi. 2-bob. 3-bob. 4-bob. Zamon va makon ma’nolarini ifodalovchi arabiy so‘zlar. **33-mavzu. To‘siqsiz ergash gapli qo‘shma gap.** To‘siqsiz ergash gapli qo‘shma gaplarning yasalishi, ishlatilishi. 5-bob. 6-bob. **34-mavzu. Arab tilida otlarning ikkilik shakli.** 7-bob. 8-bob. 10-bob. ا *-ā* va ان *-ān* qo‘shimchali hozirgi zamon

sifatdoshlari.

35-mavzu. Pashtu tilini o'rganishda lug'atlardan foydalanish tartibi. Arab alifbosidagi shamsiy va qamariy harflar. Pashtu tilida urg'u. Tehron lahjasining o'ziga xos xususiyatlari.

36-mavzu. Otlarning morfologik va semantik belgisiga ko'ra tasnifi. Otlarning o'ziga xos xususiyatlari. Sifatlar. Shamsiy va qamariy yilnomasi. Modal fe'llar.

37-mavzu. Abjad hisobi.

Pashtu tilida abjad hisobi berilishi.

38-mavzu. Ravish turlari. Fe'l negizidan yasalgan otlar. Sifatlarning otlashuvi.

39-mavzu. Kasr sonlarning ifodalanilishi.

Pashtu tilida kasr sonlarning berilishi. Olmoshlarning qisqa shakli. Undovlar. Undalma.

40-mavzu. Otlarning grammatik kategiriyalari.

Suffikslar yordamida yasalgan otlar. Old qo'shimchalar yordamida yasalgan otlar. Qo'shma so'zlarning yasalishi. Affikslar orqali yasalgan sifatlar.

3-bosqich. O'rta bosqich 2

41-mavzu. Olmoshlar.

Pashtu tilida olmoshlar va ularning ishlatilishi.

42-mavzu. Qo'shma fe'llarning yasalishi.

Old qo'shimchali fe'llarning yasalishi.

43-mavzu. Sifatdoshlar. Ravishlar yasalishi.

Otlar bilan ifodalangan ravishlar. Affikslar bilan yasalgan ravishlar.

44-mavzu. Izofiy so'z birikmalari.

Izofiy so'z birikmasidagi bosh so'z. Izofiy so'z birikmasidagi tobe so'z. Izofiy so'z birikmasidagi tobe so'zning prepozitiv joylashuvi.

45-mavzu. Bitishuv usuliga ko'ra tashkil topgan so'z birikmalar. Bitishuv usulidai so'z birikmalarning tarkibida bosh so'z.

46-mavzu. So'z birikmalar yasalishi.

Old ko'makchi vositasida birikkan so'z birikmalar. Egalik qo'shimchalari vositasida birikkan so'z birikmalar. Murakkab so'z birikmalari tarkibi va turlari.

47-mavzu. Gap nazariyasining ayrim masalalari.

Bir bosh bo'lakli va ikki bosh bo'lakli gaplarni farqlash masalasi. Ega.

48 -mavzu. Fe'l-kesim turlari.

Sodda fe'l-kesim. Murakkab fe'l-kesim. Ismiy kesim. Ismiy predikativlar. Fe'liy-ismiy kesim. Kesimning boshqa turlari. Kesimning ramkali qurilmasi.

49-mavzu. Gap bosh bo'laklarining moslashuvi. Gapning ikkinchi darajali bo'laklari. Aniqlovchi. Hol.

12. Old ko'makchili so'z birikmalari.
13. Shart istak mayli.
14. Fe'lning o'tgan zamon negizidan yasaluvchi fe'l shakllari.
15. Arab fe'l boblari.
16. Aniqlovchi ergash gapli qo'shma gap.
17. Sonlarning ifodalanishi: sanoq, tartib, kasr sonlar. Foizlar.
18. Ravish turlari.
19. Otlarning yasalish usullari.
20. Sifatlarning yasalish usullari va h.

Quyidagi mavzularda insholar yozish tavsiya etiladi:

1. Mening kun tartibim.
2. Mening orzum.
3. Mening oilam.
4. Mening ish joyim.
5. Toshkentimiz ko'rki.
6. Eron bilan do'stona aloqalar.
7. O'zbekiston - kelajagi buyuk davlat.
8. Bugungi kun yoshlar nigohida.
9. Sevimli asarim.
11. Sharqshunoslik instituti.
12. Do'stlik nima? Do'st deb kimni aytaman.
13. Eron adabiyoti namoyandalari.
14. O'zbekiston qadamjolari.
15. Navro'z.
16. Sport.

Yuqori kurslarda mustaqil ish sifatida uy o'qishlari uyushtirish maqsadga muvofiq bo'lib o'qish hikoya, dostonlar tavsiya etiladi.

Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.

3.	**V Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)** **Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:** – asosiy sharq tilining morfologik tuzilishi va tovush tizimini; – asosiy sharq tilidan o'qitish olib borilayotgan tilga tarjima qilish amaliyoti spetsifikasi va stilistik xususiyatlari, me'yoriy grammatika asoslarini; – asosiy sharq tilning rivoji va til doirasidagi ekstralingvistik shakllanishning asosiy faktorlari hamda tarixiy manbalari, uning dialektik xilma-xilligini; – qiyosiy-tarixiy tilshunoslik sohasidagi munozarali masalalarni; – yozma adabiy til tarixi, yozma yodgorliklar tili haqida ***tasavvurga ega bo'lishi;*** – asosiy sharq tilining yozma, adabiy va og'zaki shakllarini; – tilning ilmiy tavsifi, yozuv, grafik xususiyatlari, orfografiyasi, punktuatsiyasi, leksik-grammatik xususiyatlari, so'z yasalishi va uning

masalalarning nazariy jihatlari, aniqlangan muammolarini, qo'yilgan vazifalarni tahlil qilish hamda muammolarni hal etishni ko'zlagan holda reja tuziladi va shu asosida bajariladi. Talaba kurs ishi bo'yicha izlanish natijalarini yoritishda auditni tashkil qilishning o'ziga xosligi, xorijiy davlatlarning tajribalari va orttirgan amaliy yutuqlarni umumlashtirgan holda belgilangan muammolarning yechimi yuzasidan yo'l-yo'riqlarni ishlab chiqadi va ularni bartaraf etish yo'llarini tavsiya etadi.

Kurs ishini himoya qilishga quyidagi umumiy talablar qo'yiladi:

- muammoni bibliografik tahlil qilish;
- to'plangan materiallarni tanqidiy o'rganish;
- taklif va tavsiyalarni asoslab berish;
- fikrni ketma-ketlikda, muayayn izchillikda bayon qilish;
- kurs ishini qo'yilgan talablar bo'yicha rasmiylashtirish.

Kurs ishlarining namunaviy mavzulari

Ushbu fandan yoziladigan kurs ishining maqsadi pashtu tili fonetikasi, morfologiyasi, leksikasi, sintaksisiga doir mavzu va muammolarni ilmiy adabiyotlardan foydalanib yoritib berishdir.

Kurs ishi uchun quyidagi mavzular tavsiya qilinishi mumkin:

1. Izofali so'z birikmalarining semantikasi.
2. Old ko'makchili fe'liy so'z birikmalarining ishlatilishiga doir.
3. Bitishuvli so'z birikmalariga doir.
4. Birikma olmoshli so'z birikmalariga doir.
5. Shaxssiz sodda gaplar.
6. O'tgan zamon fe'l formalarining hozirgi zamon Eron prozasida ishlatilishiga oid.
7. Ko'plik formalarining Eron matbuoti materiallarida ishlatilishiga oid.
8. Pashtu tilida "yo"larning vazifalari.
9. Sifatdoshlarning otlar va sifatlarga aylanishi.
10. Aniqlovchi ergash gapli qo'shma gaplar va hokazo.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Ko'rsatish olmoshlari.
2. Yevropa kalendari. Eron shamsiy va qamariy kalendarlari.
3. Fe'llarning tuslanishi.
4. Modal fe'llar va modal so'zlar.
5. Fe'llarning majhul darajada tuslanishi.
6. Ravishdosh.
7. Boshqa turdagi yuklamalar.
8. "Hast" va "ast" bog'lamasining tuslanishi.
9. Pashtu tilida yoylar.
10. Sifat darajalari.
11. Holat ergash gap, istisno ergash gap, qiyosiy ergash gaplar.

4-bosqich. Yuqori bosqich

50-mavzu. Pashtu tili sintaksisi haqida umumiy tushuncha, qarashlar va yondashuvlar.

Pashtu tili sintaksisi haqida ma'lumot. Sintaksisga oid nazariy qarashlar.

51-mavzu. So'z birikmalari sintaksisi.

So'z birikmalarining turlari. Izofali so'z birikmalari. Old ko'makchili so'z birikmalari. Bitishuvli so'z birikmalar. Murakkab so'z birikmalari.

52-mavzu Sodda gaplar sintaksisi.

Bir tarkibli gaplar. Ikki tarkibli gaplar. Shaxssiz gaplar.

53-mavzu. Gap bo'laklari: gapning bosh bo'laklari (ega va kesim). Gapning ikkinchi darajali bo'laklari. Ega bilan kesimning moslashuv turlari.

54-mavzu. Pashtu tilida gap qurilishi.

Ot-kesimli sodda yig'iq. Sodda yoyiq gaplar. Fe'l-kesimli sodda gaplar.

55-mavzu. Qo'shma gaplar sintaksisi.

Bog'langan qo'shma gaplar. Ergashgan qo'shma gaplar. Ega ergash gap. Kesim ergash gap. To'ldiruvchi ergash gap. Aniqlovchi ergash gap.Shart ergash gap. Maqsad ergash gap. Sabab ergash gap. Payt ergash gap.

III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

1-bosqich. Boshlang'ich bosqich

1.Fonetika. Laboratoriyada texnik vositalardan foydalanib, unli, undosh tovushlarni, pashtu tilidagi urg'uni, intonatsiya, sintagma, boshqa fonetik hodisalarni o'zlashtirish uchun mashg'ulotlar o'tkazish.

2.Grafika. Grafikani o'zlashtirish uchun fonoyozuvlarni eshitib, yozuvda aks ettirish mashqlari.

3.Ot-kesimli sodda yig'iq gaplarga oid mashqlar.

4.Yuklamalarning ishlatilishiga doir mashqlar.

5.Izofa va izofiy zanjirga oid mashqlar.

6.Otlarning ko'plik qo'shimchalarini olishiga doir mashqlar.

7.Artiklning ishlatilishi va uning imlosiga doir mashqlar.

8.Olmoshlarning qo'llanilishiga doir mashqlar.

9.Sifat darajalarining yasalishi va ishlatilishiga doir mashqlar.

10. Sonlarning ishlatilishiga doir mashqlar.

11. Fe'llarning zamonlarda tuslanishiga doir mashqlar. Fe'llarning mayllarda tuslanishiga doir mashqlar.

12. Sifatdoshlarning ishlatilishiga doir mashqlar.

13.Uy va oila.

14.Dars.

15.Ikki talaba suhbati.

16. Sayl.

17.Eron.

18.Tehron shahri.
19.Eronda yil fasllari.
20.Tarjimai hol.
21.Telefon suhbati.
22.Toshkent shahri.
23.Eron milliy bayramlari.
24.Shaharda dam olish kuni.

2-bosqich. O'rta bosqich 1

25.Aniqlovchi ergash gapli qo'shma gaplarga doir mashqlar.
26.Ot, sifat, ravish yasash va ularni qo'llashga doir mashqlar.
27.Gap tarkibida ega va kesimning moslashuviga oid mashqlar.
28.Ko'makchi so'zlar va ularning ishlatilishiga doir mashqlar.
29. Arab boblariga oid mashqlar.

3-bosqich. O'rta bosqich 2

30.Olmoshlar, qo'shma va old qo'shimchali fe'llarning yasalishiga doir mashqlar.
31.Ravishlarning ifodalanishiga oid mashqlar.
32.Izofiy so'z birikmalari, bitishuv usuliga ko'ra tashkil topgan so'z birikmalari, old ko'makchi vositasida birikkan so'z birikmalari, egalik qo'shimchalari vositasida birikkan so'z birikmalari va murakkab so'z birikmalariga oid mashqlar.
32.Bir bosh bo'lakli va ikki bosh bo'lakli gaplarga oid mashqlar. Gapning bosh va ikkinchi darajali bo'laklariga oid mashqlar.

4-bosqich. Yuqori bosqich

33.So'z birikmalari va ularning turlariga doir mashqlar.
34.Sodda gaplarga oid mashqlar. Sodda yoyiq gaplarga oid mashqlar.
35.Qo'shma gaplar va ularning turlariga oid mashqlar.

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Fonetika. Laboratoriyada texnik vositalardan foydalanib, unli, undosh tovushlarni, pashtu tilidagi urg'uni, intonatsiya, sintagma, boshqa fonetik hodisalarni o'zlashtirish uchun mashg'ulotlar o'tkazish.
2. Grafika. Grafikani o'zlashtirish uchun fonoyozuvlarni eshitib, yozuvda aks ettirish mashqlari.
3. Ot-kesimli sodda yig'iq gaplarga oid mashqlar.
4. Yuklamalarning ishlatilishiga doir mashqlar.
5. Izofa va izofiy zanjirga oid mashqlar.
6. Otlarning ko'plik qo'shimchalarini olishiga doir mashqlar.
7. Artiklning ishlatilishi va uning imlosiga doir mashqlar.
8. Olmoshlarning qo'llanilishiga doir mashqlar.
9. Sifat darajalarining yasalishi va ishlatilishiga doir mashqlar.

10. Sonlarning ishlatilishiga doir mashqlar.
11. Fe'llarning zamonlarda tuslanishiga doir mashqlar.
12. Fe'llarning mayllarda tuslanishiga doir mashqlar.
13. Sifatdoshlarning ishlatilishiga doir mashqlar.
14. Ravish yasash va ularni qo'llashga doir mashqlar.
15. Ko'makchi so'zlar va ularning ishlatilishiga doir mashqlar.
16. So'z birikmalari va ularning turlariga doir mashqlar.
17. Sodda gaplarga oid mashqlar.
18. Sodda yoyiq gaplarga oid mashqlar.
19. Qo'shma gaplar va ularning turlariga oid mashqlar.

Amaliy mashg'ulotlarda talabalar pashtu tilining quyidagi muhim nazariy jihatlariga e'tibor qaratadilar:

Unlilarning talaffuzi, undoshlarning talaffuzi, urg'uni mashq qilish, grafika, arab-pashtu alifbosini o'zlashtirish va mashq qilish.

O'qish. Turli matnlarni to'g'ri talaffuz qilib o'qish, mazmunini tushunish, grammatik tahlil qilish.

Tarjima, ona tilidan pashtu tiliga va pashtu tilidan ona tiliga og'zaki va yozma tarjima qilish, nutq, og'zaki so'zlashuv, dialoglar uyushtirish, savol-javob qilish kabi tilning muhim jihatlariga e'tibor qaratishlari kerak.

Mashg'ulotlar faol va interfaktiv usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

Kurs ishini tashkil etish bo'yicha uslubiy ko'rsatmalar

Kurs ishi tasdiqlangan o'quv rejada ko'zda tutilgan ta'lim yo'nalishlarida bajariladi.

"Asosiy sharq tili (pashtu tili)" fanidan kurs ishi muayayn mavzu bo'yicha umumiy yaxlitlikka ega ilmiy-amaliy fikrlarni aks ettiruvchi loyihaviy ish hisoblanadi. Kurs ishi auditorlik faoliyati rivojlanishi darajasiga doir masalalarni aks ettirishga mos kelishi talab etiladi.

Kurs ishi mavzuning dolzarbligi va erishilgan natijalarning amaliyotga tadbiqi, uning uslubiy darajasi hamda rasmiylashtirilishiga qarab baholanadi. Kurs ishini bajarishning muhim bosqichi rejada belgilangan savollar yoritilishida o'zaro nazariy va amaliy aloqadorlikni ta'minlashdir. Kurs ishining tarkibiy tuzilishini to'g'ri shakllantirish talabaga uning maqsadi va vazifalarini aniq belgilab olish hamda ko'zlangan natijaga erishish yo'llarini, shuningdek, kurs ishini tayyorlash bosqichlarini ketma-ket bajarishga imkon yaratadi. Kurs ishining tarkibiy tuzilishini to'g'ri ishlab chiqilishi talabaga izlanishning oldiga qo'yilgan maqsad hamda natijalarini aniq ifodalash, fikrlarni mantiqiy bayon etish uslublari va kurs ishini tayyorlash bosqichlarini ajratish imkonini beradi.

Kurs ishi talabaning salohiyati hamda fan bo'yicha chuqur bilim va amaliy ko'nikmaga egaligini namoyon qiladi. Kurs ishida o'rganiladigan